Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje
DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 39 (121) | Vilnius 1939 m. balandžio 1 d. (šeštadienis) | Antri metai

Šiame numeryje

Deladje atsakymas Musoliniui. Min. Beko kelionė į Londoną. Ką rašo Kauno spauda apie naują Lietuvos vyriausybę.

NERAMUMAI IR VIENINGO DARBO VYRIAUSYBĖ LIETUVOJE

Didelė karo šmėkla, ištroškusi kraujo ir ašarų, kasdieną auga ir auga, sukeldama žmonėse pagrįsto, o kartais ir nepagrįsto perdėto nerimo.

Karo dievaičiui, kurs spiaudo ugnies kamuoliais, daug jau prikalta plieno ir vis dar kalama. Niekas nežino tolimas ar netolimas tas laikas, kada visi įrankiai, naikiną silpno žmogaus gyvybę, ims nežmoniškai kaukti.

Ir kas gi taip įbaugino pasaulį, pilną tiek daug gražių dalykų visose gyvenimo srityse? Gana dabar visokių priemonių pulti ir gintis, neišpasakytai pažengusi technika. Moka žmonės aukštai skraidyti ir toli plaukti. Rodos, jau visko yra priešui nugalėti ir sunaikinti! Tik vieno didžiausio priešo, kurs laiko pavergęs žmogų nuo amžių, niekas dar nenugalėjo ir jam nugalėti nesurado priemonių. Visų žmonių sielos gelmėse kažkur iš senovės glūdi biaurus savimeilės, išdidumo ir pavydo kirminas, kurs pasireiškia darbais ir veda ištisas tautas į nelaimę. Ir keista. Dauguma žmonių karo nenori ir bijo, o tačiau kažkokia jėga visus stumte stumia į tą nelaimę. Visiems, rodos, aišku, kad kiekviena taikos diena dirba būsimajam karui.

Ieškoma ir vis nuolat surandama patobulinimų brangiausiems žmonių kūriniams naikinti. Dar nenudžiūvo nelaimingųjų ašaros po Didžiojo karo, o jau vėl ruošiamos dar didesnės skerdynės. Hitlerio nepasotinami apetitai neturi jokio saiko. Kad primanytų, jis, rodos, visą pasaulį apžiotų, kad įstengtų visiems čia pat atimtų brangiausį turtą—laisvę ir vis dar būtų nepatenkintas. Visi mes gerai atsimename vinimis nusagstytą išdidaus ir žiauraus vokiečio batą, kurs karo metu negailestingai trypė mūsų dirvas ir naikino mūsų krašto žmonių turtą, viską atimdamas, vienas ašaras palikdamas. Atsimename, kaip reikėjo tam vokiečiui paskutinis pieno šlakas ar šiaip gardesnis kąsnelis su pagelta širdimi atiduoti, atitraukiant nuo vaiko, ligonio ar kito kokio paliegėlio. Išlčiulpė jie iš mūsų krašto viską kaip galėjo ir mokėjo. Dargi aukštos liemeningos mūsų miškų pušys, tos, kur liko, buvo išilgai supiaustytos, kad sidabriniai sakai tekėtų vis to paties vokiečio sveikatai. O jis prikalė plieno patrankų, sviedinių ir kitokių ginklų ir ėjo storžieviškai skindamas sau kelią per žmonių ašaras, visiems už gera piktu atsimokėdamas. Toks tad buvo vokietis. Ir toks jis yra šiandie. Tas pats jam yra išdidumas ir tas pats apetitas viską ryti.

Prieš dvidešimt metų išdidžių didžiūnų griuvėsiuose išaugo laisva Lietuva. Nepriklausomybė buvo tartum jaunas vęšlus žiedelis, kuriam grėsė mirtimi bet koks žiauresnis gamtos atodūsis.

Vis dėlto Lietuva išaugo, sustiprėjo ir įrodė pasauliui galinti savarankiai gyventi.

Bet atsipeikėjo parblokštas karo slibinas ir vėl visiems ėmė grėsti. Auga pavojus dideliems ir mažoms. Dabar didelis galvosūkis, kaip išlikti gyvam. Vyriausybės svarsto svarbius valstybinius klausimus. Telkia visą tautos išmintį draugėn, kad sėkmingiau galėtų prieiti prie išvadų ir drąsesnės jaustųsi prieš visą tautą. Ir Lietuvos vyriausybėje paskutiniu metu įvyko svarbių atmainų. Atsistatydino senasis ministrų kabinetas, o naujajį sudarė įvairių srovių ministrai, iš kairės, dešinės ir vidurio.

Tai vieningo darbo vyriausybė. Svarbiu ir neramiu politiniu laiku norima kalbėtis ir dirbti su visais tautos ir valstybės srovių atstovais. Praeitis yra parodžiusi, kad lietuviai didžiosiomis savo istorijos valandomis, tuoj po Didžiojo karo ir anksčiau, sugebėdavo atlikti didelių žygių ir pajėgdavo daug laimėti.

Mišri vyriausybė sudaryta ne partijų sąskaitoms suvesti, ne asmenų savimeilei patenkinti, bet didžiausiam lietuvių turtui ginti ir saugoti. Dabar visi, kas gali kokį naudingą darbą dirbti, kviečiami talkon ir supranta savo kilnų ir drauge atsakingą uždavinį. Toks įvykis, be abejo, reiškia glaudaus ir darnaus bendradarbiavimo norą. Tai ne tik koalicija, bet ir konsolidacija. Reika manyti, kad visų bendrai vargstamas vargas bus lengvesnio. Dabartinėje Lietuvos vyriausybėje yra žymi dalis aukštų ir atsakingų kariuomenės pareigūnų — generolų, pasiėmusi į savo rankas patį didįjį valstybės vairą vairuoti.

Vadinasi, vieningo darbo vyriausybė, be to dar paremta labai stipria ir gera organizuota bei disciplinuota organ zacija — kariuomene — visos nepriklausomybės pagrindu.

Lietuvos visuomenė ir užsienio lietuviai tokia vyriausybe, be abejo, patenkinti. Tiek užsienio, tiek savo valstybės lietuvis, tikėdamas vyriausybės narių kilniu patriotizmu ir vieningo darbo užsimojimais, nori drąsėliau žiūrėti į niūrią, iš visų pusių pavojingą ateitį Vienintgas ryžtingumas, drąsa ir griežtumas visus daro stipresnius, ir maža mūsų tauta tuo būdu gali papatapti kur kas didesnė, o nedidelė, bet brangi valstybė — atsparesnė.

V. M.

Prancūzai niekam neduosią savo žemių

Šio mėn. 29 dieną vakarą per Paryžiaus radijo stotį pasakė svarbią politinę kalbą Prancūzijos premjeras Deladje. Jo kalbos buvo laukiama nekantriai, nes visi žinojo, kad Deladje atsakys paskutinei Musolinio kalbai. Ilgoje kalboje Prancūzijos premjeras plačiai apibūdino dabartinę situaciją Europoje ir atsakė į klausimą, ar Prancūzija šiuo metu nėra pavojuje.

Turėdamas prieš akis Rymo reikalavimus ir Berlyno ekspansinius žygius, kurie sukrėtė visas Europos tautas ir sudarė naują situaciją, premjeras pareiškė, kad

1) Prancūzija nori tokios taikos, kuri yra verta laisvųjų žmonių.

2) Prancūzijos jėga glūdi prancūzų tautos medžiaginėje ir dorovinėje vienybėje.

3) Prancūzija yra pasiryžusi ginti savo idealus ir teises.

Iš eilės premjeras apibūdino Prancūzijos jėgas, primindamas,kad vadinamosios „dinamiškos" valstybės nepažįsta prancūzų pajėgumo, kuris, reikalui esant, momentaliai gali pasireikšti. Toliau Prancūzijos premjeras kalbėjo apie santykius su Italija ir užsiminęs apie italų pretensijas prie Prancūzijos žemių, pareiškė:

„Pasakiau prieš tai ir kartoju dabar, kad neatiduosime nė sprindžio savo žemių ir neatsisakysime nė vienos savo teisės".

Kas dėl vokiečių smurtų, tai Deladje pareiškė, kad Prancūzija ilgai buvo kantri ir rodė daug geros valios. Bet Čekijos okupacija sudavė geriems Prancūzijos — Vokietijos santykiams skaudžiausią smūgį.

Baigdamas savo kalbą, Prancūzijos premjeras dar kartą priminė, kad prancūzų tauta nenorinti karo visų pirma todėl, kad naujas karas neaplenktų nė vienos valstybės Europoje ir tuo būdu būtų sugriautas ir sunaikintas šimtų milijonų gyvenimas. Turėdama tai galvoje, Prancūzija visas savo jėgas skiria taikos gerovei, tikėdama rasianti pritarimo Anglijoje ir Amerikoje.

Deladje kalbos atgarsiai

Visa prancūzų spauda, be pažiūrų skirtumo, teigiamai įvertina Prancūzijos premjero Deladje pasakytą kalbą. Visi dienraščiai pareiškia, kad premjeras savo kalboje iš tikro pareiškė visos tautos valią ir griežtą nusistatymą niekam neduoti nė sprindžio savo žemių.

Visa Anglijos ir Amerikos spauda gyvai pritarė Prancūzijos nusistatatymui, o kai kurie Londono dienraščiai ta proga pareiškė, kad Deladje savo kalboje dar kartą įrodė prancūzų tautos žmoniškumą.

Rymas iš karto nepasakė savo nuomonės dėl Prancūzijos premjero kalbos. Tik po poros dienų beveik visi italų laikraščiai pradėjo piktai pulti prancūzus, kad jie nesupranta italų reikalų ir nenori patenkinti jų pretenzijų. Italų spauda guodžiasi tuo, kad Italija dar galinti laukti, nes kada nors prancūzai vistiek turėsią nusileisti.

Italų spaudai atėjo pagelbon vokiečių dienraščiai, kurie taip pat kaltina prancūzus, kodėl jie nepatenkina Italijos pretenzijų. Tačiau vokiečių spaudos tonas nėra griežtas ir panašus daugiau į formalę italams rodomą bičiulystę. Matyt, vokiečiai nenori erzinti prancūzų ir gadinti santykių su didžiuoju savo Vakarų kaimynu.

Naująją Lietuvos vyrausybę sudarius

Kaip žinia, šiomis dienomis yra sudaryta naujoji Lietuvos vyriausybė. Į ją įėjo įvairių srovių žmonės. Šią svarbią atmainą Lietuvos sprendžiamiems veiksniams artimas laikraštis „Lietuvos Aidas" šitaip aiškina:

„Ligi šiol daugiau kaip dešimtį metų vyriausybė būdavo sudaroma iš tautininkų srovės arba tai srovei artimų žmonių. Šiandien, norint prie valstybės darbo pritraukti naujų pajėgų, į naują vyriausybę, kurią Respublikos Prezidentas kovo 27 d. pavedė sudaryti kariuomenės štabo viršininkui brig. gen. Jonui Černiui, yra kviečiami įvairių srovių žmonės. Nors į naują vyriausybę yra kviečiami įvairių srovių žmonės, tačiau ji bus nekoalicinė, bet vieningo darbo vyriausybė. Naujasis Ministrų Tarybos pirmininkas gen. J. Černius į savo sudaromąją vyriausybę kviečia įvairių srovių žmones ne kaip partijų deleguojamus atstovus, susietus tam tikrais mandatais, bet kaip atskirus asmenis. Tuo būdu sudarant naują vyriausybę tariamasi ne su partijomis, bet su atskirais žmonėmis.

Naujoji vyriausybė sudaryta vieningo darbo pagrindais ir būdama laisva nuo partinių įtakų, reikia manyti, bus vieninga ir pajėgi greit spręsti svarbiuosius mūsų krašto reikalus".

Lietuvos krikščionims demokratams artimas laikraštis „XX Amžius" tą patį faktą apibūdina šitaip:

„Mūsų mintis sena — suburti apie valstybės vairą visus geriausius žmones, sutelkti visas sroves, kad vienybėje ir sutarime galėtume kurti gražesnę Lietuvos ateitį.

Šiandien tas mūsų noras jau yra įvykęs faktas. Naujojoj vyriausybėj randame visą eilę žmonių, kurie gali atstovauti tiek dešinįjį, tiek ir kairįjį mūsų visuomenės sparną. Tiesa, parinkti jie ne pačių grupių, tad su jomis jie formaliai ir nesurišti. Bet visuomenės konsolidacijos mintis jau matyti.

Tokį posūkį mes galime tiktai pasveikinti. Jo reikšmė, ypačiai šiuo sunkiu Lietuvai momentu, gali būti nepaprastai didelė. Belieka pačiai visuomenei suglausti eiles ir vieningai paremti vyriausybės pastangas".

Valstiečių liaudininkų laikraštis „Lietuvos Žinios" taip pat rašo panašiai:

„Kai dėl naujos vyriausybės, tai ji sudaryta plačiais pagrindais, kurie apima galimai platesnius visų Lietuvos gyventojų sluoksnius, ideologijas ir nusistatymus, — ji, naujoji vyriausybė, — kas labai svarbu, — reiškia visuomenės ir kilniausios jos dalies — kariuomenės simbiozą, reikalingą tautos ir valstybės gyvybei.

Norime viltis, kad naujosios vyriausybės, kuri pasiryžusi suburti visą tautą vienybėn, pastangos bus kuo sėkmingiausios. Bendromis visos tautos pastangomis geriausiai bus atlaikyta valstybės esmė ir tautai bus patikrintos kūrybinės galios".

Ministro Beko kelionė į Londoną

Savo metu buvo trumpai minėta, apie Lenkijos užsienių reikalų ministro Beko kelionę į Londoną. Tačiau iki šiol tiksliai nebuvo žinoma, kada ministras Bekas antrą kartą išvyks į Londoną.

Tai buvo paskelbta tik šiomis dienomis.

Min. Bekas išvyks į Londoną šio mėn. 4 dieną. Varšuvos spaudos pranešimu, min. Bekas Londone išbus 3 dienas. Pirmą dieną kalbėsis su Anglijos užsienių reikalų ministru Halifaksu, kitą dieną su premjeru Čemberlenu ir tą dieną bus priimtas Anglijos karaliaus.

Be to, trečią dieną min. Bekas apsilankys pas Anglijos karo laivyno vadą ir po to sugrįš į Varšuvą.

Kaip lenkų, taip ir užsienio spauda ministro Beko kelionei į Londoną priduoda didelės politinės reikšmės.

Lauksime balandžio 20 dienos

Praėjusiame „Aido" numeryje buvo pranešta apie Vokietijos politikų „atostogas", kurios užtruksiančios iki balandžio 20 dienos

Pranešama, kad iš tikro po balandžio 20 dienos galima tikėtis naujų įvykių.

Tai svarsto ir prancūzų spauda. Įtakingiausias Paryžiaus dienraštis „Le Temps" nenori tikėti, kad iki balandžio 20 dienos tikrai ramiai pagyvensime. Dienraštis visų pirma nurodo, kad šiuo metu vokiečiai paskatino italus išeiti į tarptautinę areną ir reikalauti to, ko be karo negaus. Tuo tikslu visi vokiečių laikraščiai daug ir plačiai rašo apie Musolinio kalbą, vadindami ją ultimatumu Prancūzijai. Kartu vokiečių spauda pažymi, kad Italijos reikalavimus Vokietija paremsianti.

Toliau „Temps" pastebi, kad vokiečių spauda visokiais būdais stengiasi sukiršinti italus su prancūzais.

Iš to „Temps" daro išvadą, kad vokiečių propaganda neatostogauja.

Anglai skubiai didina savo kariuomenę

Paskutinėmis dienomis vis dažniau šaukiami Anglijos ministrų kabineto posėdžiai, kur svarstoma politinė Europos padėtis.

Telegramų pranešimu, viename paskutiniųjų posėdžių buvo svarstytas Anglijos kariuomenės padidinimo klausimas. Nutarta tuojau padidinti kariuomenės skaičius nuo 130 tūkstančių iki 340 tūkstančių (Iki šiol sausumos kariuomenės Anglijoje buvo 13 divizijų, dabar bus 34). Kartu nutarta visa anglų kariuomenę ko skubiau ruošti karui.

Ilgai buvo kalbama, kad Anglijoje būsianti įvesta privalomoji kariuomenės tarnyba. Bet iki šiol tokio įstatymo dar nepaskelbta, tik didinant kariuomenės skaičių daugiau užsimama savanorių į kariuomenę verbavimu.

LIETUVOS REIKALAI KLAIPĖDOS NETEKUS

Kovo mėn. 22 diena liks reikšminga ir liūdna data Lietuvos istorijoje. Tą dieną Berlyne pasirašyta sutartis, pagal kurią Lietuva perduoda Vokietijai Klaipėdos kraštą gaudama Klaipėdos uoste tiktai laisvą zoną savo jūrinei prekybai. Vokietija ir Lietuva pasižadėjo nevartoti savitarpio santykiavime jėgos ir nedalyvauti kombinacijose, kurios būtų nukreiptos prieš vieną iš jų.

Lietuva, nesitikėdama iš niekur paramos, buvo priversta pasiduoti vokiečių spaudimui, kuris siekė dvigubo tikslo: parodyti pasauliui, kad Vokietija nesiduoda įbauginama demokratinių valstybių pastangų prieśvokiškai koalicijai sudaryti, paruošti tinkamas sąlygas vokiečių politinei ir ūkinei įtakai taikingai įsibrauti į Pabaltįjį.

Kiek tai liečia pirmąjį tikslą, tai jis, kiek jau dabar galima spręsti, buvo pasiektas. Vokietijos visuomenė, pradėjusi jau nerimauti dėl bekylančios visame pasaulyje prieśvokiškosios nuotaikos, nurimo, lyg gavusi įsitikinti, kad Reicho vyriausybės politika tikrai neturi pagrindo bijoti rimto pasipriešinimo iš demokratinių valstybių pusės. Klaipėdos atplėšimu siektas įspūdis vokiečiams visiškai pasisekė. Žinoma, tas įspūdis tegalėjo būti pereinamojo pobūdžio. Gal po savaitės—kitos jis jau bus pamirštas, kaip ir daugelis dalykų mūsų greitai gyvenamam laikotarpyje.

Dėl antrojo vokiečių siektojo tikslo, reikia pasakyti, kad jo įgyvendinimas toli gražu dar nėra permatomas. Vokiečiams rūpi, Lietuvos išėjimą į jūrą bekontroliuojant, pradėti vykdyti Lietuvos užsienio prekybos priežiūrą. Todėl jie ir sutiko suteikti Lietuvai palankių sąlygų Klaipėdos uoste, įsteigiant jame laisvą zoną ir iš viso rodant tariamą Lietuvos gyvybinių interesų supratimą. Suteikdami Lietuvai palankias sąlygas Klaipėdos uoste, vokiečiai nori Lietuvą paveikti, kad ji neieškotų išėjimo į jūrą per kitus uostus. Pavyzdžiui, per Liepojaus uostą, kuris, prekes siunčiant geležinkeliais iš Didžiosios Lietuvos, lygiai taip pat greitai ir patogiai pasiekiamas, kaip Klaipėda.

Klaipėdos krašte per pastarąjį dešimtmetį buvo susitelkusi gana didelė pramonė, kuri užėmė reikšmingą vietą bendroje Lietuvos pramonės gamyboje. Bendra Klaipėdos pramonės gamybos vertė siekdavo 120 milijonų litų per metus. Iš tos sumos vien tiktai tekstilių (audinių), skanėsių ir medžio pramonė gamindavo prekių už apie 80 milijonų litų per metus. Svarbiausios pramonės gamybos šakos, kurios turėjo didelės reikšmės visam Lietuvos ūkiui, tai tekstilių ir medžio pramonė. Tekstilių pramonė Klaipėdos krašte davė darbo arti 3 tūkstančiams darbininkų ir gamindavo prekių už 25 milijonus litų per metus, t. y. lygiai tiek, kiek gamina per metus Didž. Lietuvos tekstilių pramonė. Skirtumas tėra tas, kad Didž. Lietuvos tekstilių pramonė daugumoje gamina vilnos audinius, kad Klaipėdos krašto pramonės gamyba yra pagrįsta medvilnės dirbiniais. Taigi, netekusi Klaipėdos krašto, Lietuva turės pirktis medvilnės audinių užsienyje, o ligi šiol ji pirkdavosi tik žaliavos, kuri Klaipėdos krašte fabrikuose buvo perdirbama. Apytikriai skaičiuojant, Lietuvai dėl to bus nuostolių apie 10 milijonų litų per metus. Panašiai atrodo dalykai ir medžio pramonėje. Ši pramonės šaka Klaipėdos krašte irgi duodavo darbo arti 3 tūkstančiams darbinkų. Jos eksportas siekdavo 20 milijonų litų per metus. Klaipėdos krašto netekus, Lietuva tegali naudotis žaliava, kurią ši pramonė ligi šiol perdirbdavo. Tuo būdu nuostolis, kyląs dėl to, kad ši žaliava nebegali būti perdirbama Lietuvoje, irgi sudarys apie 10 milijonų litų. Taigi vien šios dvi pramonės šakos, atsirasdamos anapus muitų sienos, duos Lietuvai nuostolių apie 20 milijonų litų. Čia prasideda ir tos išlaidos, mokamos už perkrovimą prekių uoste. Anksčiau šios išlaidos likdavo Lietuvoje. Dabar gi jos liks Vokietijoje. Lietuvos prekių judėjimas per Klaipėdos uostą buvo besiekiąs 1 mil. tonų; tai šis nuostolis sudarys apie 5 milijonus per metus. Žodžiu, Klaipėdos krašto atplėšimas atsieis Lietuvos mokamajam balansui bent 25 milijonus litų per metus.

Nėra reikalo įrodinėti, kad smūgis Lietuvos ūkio gyvenimui yra be galo didelis. Tikėkimės, kad Lietuva, remdamasi savo sveika ekonomine struktūra, ir šį smūgį pergyvens. Turėkime vilties, kad visa lietuvių tauta ryžtingai ir vieningai parems vyriausybės pastangas lygsvarai atstatyti ir Lietuva atsilaikys prieš pavojus, kurių yra kupina dabartinė gadynė.

Klaipėdos krašto pabėgėliai Kretingos mieste maitinami iš kareiviškų virtuvių. Maistą teikia Lietuvos Raud. Kryžius.

Kaip buvo paliekama Kaipėda

Kauno dienraštis „XX Amžius“ rašo, kaip kovo 23 dieną Klaipėdoje buvo pasitiktas Hitleris ir kaip buvo išlydimi besikraustą lietuviai. Suminėjęs vokiečių kariuomenės dalių atvykimą ir Hitlerio triukšmingą sutikimą, laikraštis toliau parodo tokius vaizdus:

„Tuo tarpu kitomis miesto gatvėmis, tyliai, ryžtingai, karčios ironijos palydimi, slinko su baldais vežimai, sunkvežimiai, prikimšti dokumentų ir kitų vertybių. Tačiau ne visi buvo tokie laimingi ir pajėgūs: kai kas už vieną nuvažiavimą ėmė net po 1.000 litų. Ir žmonės mokėjo, nes — grįžti ar pasilikti nebuvo kaip, o daugelio Klaipėdos krašte liko ne tik šimtai tūkstančių, bet ir milijonai: namai, žemė, fabrikai, prekybos ir pramonės įmonės. Buvo tokių, kurie vos spėjo išvykti su vienu lagaminėliu rankoje. Ir nė vienas iš jų neapsiriko, nes netrukus pradėjo po namus vaikščioti SA (Hitlerininkų partijos smogiamieji būriai) agentai, daryti kratas ir suiminėti. Suiminėjami ypač žymesnieji liet. veikėjai arba tie, kurių vokiečiai dėl kurių nors priežasčių nekentė. Yra suimtų Klaipėdoj, Šilutėj, Pagėgiuos, Nidoj, Rusnėj. Kai kur areštuoti net oficialūs pareigūnai, pav., Juodkrantės pašto viršininkas. Koks jų laukia likimas, neaišku. Kai kurie kiek palaikius vėliau buvo paleisti. Buvo sulaikyti ir vienas kitas iš aktyvistų. Vokiečiai nekenčia ypač šaulių, todėl jų veikėjams ar vadams tenka bene daugiausia visko patirti. Paskum visko labai daug atsiima žydai. Šie tai tikrai su didele baime, kas negali išbėgti, lieka reiche. Tarp pabėgėlių Kretingoje jie sudaro didžiausią procentą.

Stotyse liūdnas vaizdas. Iš Klaipėdos išvykti gal dar geriausia, blogiau iš Pagėgių, Šilutės, Neringos. Iš Nidos, Juodkrantės kiti gavo keliauti beveik iš lovų — per 20 — 30 minučių apsitaisę. Klaipėdoj liko įvairių buv. centro įstaigų pareigūnai (bankų, muitinės, pašto etc.), kurie perduoda raktus, pasiims bylas ir išsigabens, kas bus leista. Ketvirtadienį bankai ir kitos įstaigos dar oficialiai „veikė“, bet iš tikro suėjusieji tik sėdėjo. Evakuojantieji išlydimi nelabai maloniai — su ironija, karčiai. Iš kai kurių buvo reikalaujama palikti stambesnes pinigų sumas, auksinius ir sidabrinius daiktus, įvairius įrankius etc. Pasitaiko kai kur net mažų ekscesų. Pav., teko matyti, kaip vieną lietuvę studentę su unif. kepuraitę atbėgusios vokietukės klykdamos apspiovė ir paskum džiaugdamosios pabėgo. Kitur į žydo butą įsiveržė vokietukai ir tyčia sudaužė poliruotų baldų stiklus, veidrodį, trečiur paūgliai išardė vežimą ir išspardė pabirusius daiktus. O tuo metu vienas iš būrio tą „sceną“ su šypsena fotografavosi. Stotyse tįso žmonės su kuo turi ant suolų, ant savo mantos, prie sienų. Ne viena moteriškė laiko rankose verkiantį kūdikį. Ir jos pačios akys ašarotos. Tai viskas, ką turi: alga nemokėta, reikia keliauti, o nėra už ką. Liko baldai, vyras, kurį nežinia koks likimas ištiko, ir visa praeitis. O prieš akis dar liūdnesnė ir aiškesnė ateitis. Kur dėtis, ką daryti? Tik linksmi, nenusimena studentai. Štai pora studentų padeda stumti gatve didžiulį su daiktais vežimą (mat, neduoti vežimų buvo patarta— o tai lygu įsakymui). Kiti trejetas pasidėję reikalingiausius našulius gabena į stotį su vežimėliu, kuriuo paprastai vežiojamos sąšlavos: nieko nepadarysi — kitaip negalėjo. Dar kitų neišleidžia namų savininkai: reikalauja sumokėti nuomą už 3 mėnesius, net už metus iš anksto — šiaip neduoda baldų, nieko vežti. Tokiu būdu lietuvių turto Klaipėdos krašte (tiek valstybinio, tiek privataus — kapitalų, prekių, nejud. turto, indėlių ir k. pavidalu) liko nepaprastai daug: buvo leista pasiimti tik tai, kas reikalingiausia.

Tačiau ne visa evakuacija bus baigta dar šią savaitę. Kiti lieka vietoje ir stebės konjunktūrą toliau.

Atsisveikinimo scenos labai graudžios. Vienų vyksta tik šeimos, o lieka vyrai, kitų tik tarnaitės su mažais vaikais. SA užėmę institutus, gimnazijas, komendantūrą.

Raud. Kryžiaus ligoninėj personalas liko. Tikisi išgabenti dalį instrumentų. Tačiau ligonių skaičius nuolat mažėja — liko tik tie, kurie negali paeiti. Iš Bajorų kalėjimo kaliniai pargabenti į Šiaulius. Tačiau kitų daiktų (be žmonių) neleido pasiimti — net malkų. II.23. neišėjo nė vienas lietuvių laikraštis, — „Ryto“ namuose smogikai tvarką daro. Buv. „Viktoriją“ saugoja reicho policija ir pagalbinė. Prie pat durų du sargybiniai su šautuvais. Lietuvių iškabų daugumas nulupinėtos arba nutrintos, bet čia „Lietuvių klubas“ aptrauktas žaliu popierium. „Viktorijoj“, kuri ypač gerai atremontuota ir ištaisyta, įsikūrė smogikų ir Gestapo štabas. Kariuomenės daliniai perėjo į kareivines. Triukšmadarių buvo užpulta ir apdaužyta sinagoga. Tačiau vok. vadovybė bet kokius ekscesus ir smurtą smerkia. Vis dėlto vakare buvo nemaža išgėrusių, nors alkoholį ir buvo uždrausta vartoti“.

IGNAS ŠEINIUS 13)

JUZULIS ĖGLIS

Jau pusiau išlindo juodbėris Bukštuolis. Spindi, žvilga visas saulėje. Juzulis pats jį šukuoja. Ir kur pasitaiko upė ar ežeras, pats šiltesnę dieną išmaudo.

Kiek ritmo, kiek jėgos jo lengvuose judesiuose! Juzulis negali atsidžiaugti, in jį žiūrėdamas.

Ne, Juzulis nieko nepraleidžia, insižiūręs in savo Bukštuolį. Taip pat visą laiką seka, ar staiga ne pasigirs lėktuvas nuo Ukmergės.— Bet jei Bukštuolis su juo, pavyks ir naujas, ligi šiol visų drąsiausias žygis. Jam drąsiausias, nes atviras, dienos metu.

Juk ar būtų tiek invykę, jei ne Bukštuolis? Jis pats iš paprasto kaimo bernioko išaugo kitas žmogus.

— Bendrai, suveda Stepas Šalna, nors jaunas, bet jau kiek patyręs, anksčiau kare dalyvavęs puskarininkis. Šiąnakt savo dalimi atlikęs žvalgybą. — Bendrai atrodo, kad raudonieji nujaučia mūsų sumanymą. Jų sargybos laikosi tylom, užsislėpusios. Tik mūsiškių iš tolo neprisileidžia, nėra vietos insiskverbti. Vienu vieškeliu gali joti, kiek nori. Per dvejetą trejetą kilometrų nuo vieškelio in abi puses nejustų jų nei dvasios. Lyg prašytis prašo, kad imtumėm ir pasileistumėm atdaru keliu stačiai Ukmergėn.

— Gerai, leisimės ir juo. Visados nebloga nudoti, kad priešo sumanymui gerai sekasi, — nustato savu patyrimu Juzulis.

— Bet dalys, dienos metu paleistos vieškeliu, bus kaip dalge nušienautos ligi paskutinio žmogaus, — pastebi Petras Margelis.— O mes beveik dar nesam dienos metu insileidę in mūšius. Niekas mūsiškių nedrįs tokion aiškion pražūtin.

— Aš pirmas josiu, — sako Juzulis ramiai.

Visus perima tyla. Visi pajunta, kitas gal ir nenorom, kad kai Juzulis Ėglis ryžtas, galima jį visur sekti. Nors ir aiškiausin pavojun, nors ir giedrios dienos metu.

Trys kaukšterėjimai pakabinton ąžuolinėn lenton baigia karinį pasitarimą ir pašaukia trumpai ryto maldai. Tie kaukšterėjimai aido greitumu nuo lentos ligi lentos nueina per visus miškus. Tai klieriko Juozo Kuodžio pramanytas naminis telegrafas. Dabar, paprasta pilka miline, palenkęs galvą ir atsirėmęs kardo, jis veda maldą. Net Faivelis Bermanas šįryt atsistojo maldon. Jis kalba savaip, bet jaučia drauge su visais. Mūšiuose suaugęs, šiandien naujam, gal lemiamam mūšiui pasiruošęs.

Pusryčiai praeina greitai. Sausa duona, truputis dešros, truputis sauso sūrio.

Ketvirtį po keturių. Bukštuolį pasišokęs, Juzulis išjoja peržvelgti kovon besiruošiančių. Kur jam greitomis perjoti visą šešiolikos kilometrų trišakiu išsitiesusi frontą. Tas trišakis — tai Juzulio geležinės šakės. Tokiam frontui puspenkto tūkstančio vyrų nedaug. Jie išsklaidyti nedideliais būriais po 50 — 80 vyrų, kiekvienas su vienu ar net su dviem kulkosvydžiais. Ir po maišelį rankinių granatų. Iš bolševikų atimtos ne visados sprogsta. Todėl Juzulio vyrai stengias, kad bent kokiam perdaug arti priėjusiam bolševikui stačiai galvon atidavus.

Petras Margelis yra iš 12 geresnių kulkosvydžių sudaręs kuopą, dar su 6 iš bolševikų perimtais sunkvežimiais. Ne visais ir ne visados galima važiuoti, benzinas taip pat atsitiktinis daiktas. Bet čia Faivelis Bermanas geriausiai padeda. Jis žino šaltinius, nujaučia, kur žydeliai paslepia.

Apie tūkstantis vyrų turi neblogus, šūvių ir ugnies nesibaidančius arklius. Visi Juzulio vyrai mieliai jotų, jei būtų tiek arklių.

Diduma raitųjų šalutiniuose sparnuose. Centrui pavieškeliu tik 200 raitelių. Bet čia keturi, šakomis apkaišioti sunkvežimiai, po tris kulkosvydžius kiekvienas.

Šakių centras kyliu ištiestas abiem vieškelio pusėm, pustrečio kilometro priekin. Čia pilna beržų iš abiejų pusių miškeliai ir krūmai. Pasijojąs pakilą, Juzulis mato nuo Bukštuolio nugaros, kaip jo vyrai laukia ženklo. Sugulę grioviuose ar pakrūmiais prasikasę duobes. Visi lengvai atkėlę galvas. Kai kurios jų šalmuotos, kai kas stačiai verdamą geležinį puodą užsivožęs.

Ten toliau, Ukmergės link, prasideda daiktais insėti, daugumoje pūdymais sužėlę laukai. Juos toliau abiem šonais vėl inremia miškai. Tuose laukuose nestinga kalnuotumo. Daiktais, in pakraščius, pakyla kalneliai kaip piliakalniai. Gal kai kurių piliakalnių ir būta. Jų nuslaidumuose, abiem pusėmis in pamiškę, insikasę Juzulio būrių šalutiniai šakių spygliai.

Juzulis suima plačiu žvilgsniu laukus, pasveria, galvoja. Aiškiai supranta, kad bolševikai jokiu būdu neleis, kad jis susijungtų su ukmergiškiais. Ir, be abejo, ruošias pulti jį pirmą. Jį sumušus, bus lengviau Ukmergės pulką sumušti. Tik dabar rasti jį miškuose... Ta viena žinia turi trukdyti visus jų sumanymus. Jie verčiau lauks kad štai ateinančią naktį jis pasineštų Ukmergės link. Dabar juk jam taip arti, visas vieškelis atviras.. .

— Tai geriau pulti anksčiau, nei bolševikų laukta. Tik kad ukmergiškiai neužsivilkintų... Nieko!

Prie šios minties Juzulis pasuka juodbėrį miškan, suranda savuosius.

— Praskėsti abu sparnus! Insupti bolševikus, susispietusius abiem vieškelio šonais!

— Gal dar nespėjo susiburti visos jų jėgos nuo Žąslių ir Dubingių. O gal dar miega po ilgos kelionės,—pastebi Pranas Stungis.

— Dar geriau. Vykdyti! — insako Juzulis.

Ąžuolinės lentos telegrafas tylom tauškančiai lekia in abi puses. Beveik girdėti, kaip abu sparnai šnarančiai skečiasi. Iš pamiškių, laukų pasineria miškuose, išsitiesia gilyn. Centras lieka ramus.

— O jei mūsų puolimas nebus suderintas su ukmergiškių? — klausia dar ir dabar prieštaringai nekantrus Petras Margelis. Tokia jau jo prigimtis. Ją nelengva inveikti ir šios dienos augančiai rimčiai.

— Lėktuvas tuojau atskris, — ramina Faivelis Bermanas.

— O jei jis duos laukimo ženklą?

— Pulsim ir tada,—žiūri Juzulis priekin. Šįkart nešypterėja.

Visi ratu aplink insižiūri, insiklauso. Laikrodžius patikrina, — jau be penkiolikos penkios. Nieko iš dangaus dar nematyt ir negirdėt. Be Margelio, jau pradeda ir kiti nekantraut. Tik iš pakrūmių, miškų daugiau justi nei girdėt skubi, viską paveržianti ruoša. Kas tildo arklį, kad nežvengtų, kas ragina draugą, kad neatsiliktų.

Juzulis taip pat žvilgterėja in laikrodį. Pagalvoja kiek. Ramiai ir kietai:

— Pradėsim po penkiolikos minučių.

Tik pasigirsta iš miško tankumos, taku, nelauktas smarkus kanopų dundesys. Visi grįžterėja.

Iš krūmų išsineria du putose pabalę arkliai. Vieną joja Juzulio mėlynkepuris, kitą—palaidais plaukais tamsiaplaukė mergiotė. Marytė!

Juzulis mesterėja Bukštuolį jiems priekin. Sustoja. Berniokas, pakėlęs ranką, praneša:

— Panelė prašė atlydėti. Sargyboje pakeitėm ir jos nusivariusį arklį.

Marytė grakščiai nubraukia kaktoje prilipusius plaukus, nušvinta, susitikus Juzulio žvilgsnį. Bet skubina pranešti, giliai alsuoja. (B. d.)

Pavardžių operacija

Paskutiniuoju laiku mūsų spaudoje vis dažniau tenka rasti nusiskundimų, kad būna pakeistos pavardės. Štai neseniai nusiskundė „Vilniaus Žodis", kad pataisyta pavardė Švenčionių miesto gyventojui Dr. Bieliniui, kuriam iš *Bielinis* padaryta *Bielin*. Ten pat paminėta, kad ir Bėtiškės kaimo, Daugėliškio valsčiaus, Švenč apskr., gyventojui Braziuliui taipogi pataisyta pavardė ir iš Braziulis išėjo Braziui.

Nemanau, kad čia būtų rimto žmogaus, pavyzdžiui, valdininko, darbas. Tuo labiau nemanau, kad čia kištųsi į tokius reikalus kokia nors valdiška įstaiga, tuo labiau nesikiš į tokius dalykus valdžia. Pagaliau nekoks čia ir pakeitimas: neparašė pavardės galūnės.

Toks pavardžių rašymas greičiausiai kyla iš nesusipratimo arba dėl menko pavardės rašėjo išsimokslinimo. Pavyzdžiui, teko matyti, kai Tverečiaus valsčiaus raštininko padėjėjas (dar 1937 m), rašydamas ūkininkams pakvietimus, vietoje *Stasiūnas* parašė *Stasiun*, o vietoje *Umbražūnas—Umbražun*. Kai buvo paklaustas, ko dėl taip rašo, tai atsakė, kad jam taip, kaip jis rašo, pavardės gražiau skambančios, kad jis nemėgstąs pavardžių su galūnėmis — *as* ir — *is*.

Rimtas žmogus, mokslininkas, rimtas valdininkas tikrai to nebūtų nei daręs, nei sakęs, bet, kai valsčiaus raštininko padėjėjas ir dar jaunas berniokas taip netinkamai darė, o dar netinkamiau aiškinosi, tai nieko nuostabaus.

Taip buvo su valsčiaus raštininko padėjėju, per kurio rankas pereina daug pavardžių. Ne geriau gali atsitikti ir su vargoninku, per kurio rankas, rodos, pereina net visos pavardės, žinoma, krikščioniškos. Mat, sakoma, kad pavardės rašomos pagal metrikus. O juk metrikus rašo ne kažin kokie mokslininkai, bet dažnai mažai prasilavinę „raštininkai", kuriems dar mažiau prasilavinę, o dažnai ir girti, krikštan atvežę naujagimį kūmai tas pavardes pasako. Štai kur negerumo šaltinis, kur nesusipratimų pradžia, kur kaltininkai, nors gal kaltininkai nesąmoningai nusikaltę: dėl nežinojimo, rašyti nemokėjimo arba tiesiog dėl šposo. Čia jau valdžia nekalta, čia kalta savivaldybė, parapijos valdytojai, kad tinkamai neprižiūri savo pavaldinių.

Tačiau šiaip ar taip yra, bet pavardžių savininkams, turintiems pavardėse tokias galūnes kaip, pavyzdžiui — *as* arba *is*, jau daroma skriauda. Tą skriaudą, kuri tikrai vis dėlto daroma, čia ir noriu panagrinėti, kad atkreipus pavardžių rašytojų dėmesį, kaip netinkamai elgiamasi.

Jau matėme, kad vietoje *Stasiūnas*, *Umbražūnas* parašyta *Stasiun*, *Umbražun*, o vietoje *Bielinis*, *Braziulis* — *Bielin Braziul*. Kitaip sakant atmesta pavardžių galūnės: pirmoms dviems — *as*, o antrosioms — *is*. Tenka dar pastebėti, kad atmetant galūnes laikytasi ir taisyklės: balsiai, kurie buvo minkšti, tai minkštus ir paliko, pav parašė *Bieliń* (ń minkštas), *Braziul'* (l' minkštas), už ką raštininką tenka tik pagirti. Bet čia mažmožis, todėl grįšime prie reikalo. Įsivaizduokime tokias pavardes kaip *Basys*, *Dasys*, *Jusys* (tokios pavardės yra), kurias lenkiškai reikia rašyti *Basis*, *Dasis*, *Jusis*. Šioms pavardėms irgi reikėtų atmesti galūnes, nes — *is*, kaipo „nereikalingos". Atmetę galūnes gausime *Bas*, *Das*, *Jus*. Taisyklės laikantis juk reikia ir suminkštinti tuos balsius, kurie prieš tai buvo minkšti. Tada gausime *Baś*, *Daś*, *Juś*. Po atliktos „operacijos" matome, kad dar pasikeitė. Tos dvi pirmosios pavardės dar šiaip taip, bet jau ta trečioji tai nei šis, nei tas, net drovu ištarti. Iš pavardės pasidarė kažkoks veiksmažodis, kurį vartoja tik piemens. Kitaip sakant priėjome absurdą.

Bet čia dar ne galas. Juk atmetamos ne tik galūnės — *is*. Juk ir galūnių — *as* tas pats likimas, tai ir jos reikia atmesti. Dabar iš pavardžių *Bas*, *Das* (atmetus joms *is*), kai atmesime — *as*, gausime tik *B*, *D*. Tai bus pavardės, kurioms viskas atmesta, kas, anot raštininko padėjėjo žodžių betariant, nepatinka, kurių tačiau ne pažins, manau, ne tik raštininkas, bet ir patsai pavardės savininkas. Tiesa, operacija pakeičia operuojamąjį, bet kad taip, kad net negalima būtų pažinti — nebūna*).

Štai ko prieisime, taip pavardes taisydami. Ar negeriau būtų prižiūrėti silpnai nusimanančius pavardžių rašytojus, kad jie taip neklystų ir savo darbdaviams nesudarytų nereikalingo darbo, pavardžių savininkams skriaudos, o laikraščiams ir visokiems korespondentams ir reporteriams raštams medžiagos. *Tūlas.*

*) O kas bus su tokia pavarde kaip *As?* Juk ir tokių esama Vilniuje. Kaip tuomet užrašytų jas savo knygosna anas gudragalvis raštininko padėjėjas?
Red.

Vokiečių imperializmo mįslė

Paskutinieji politiniai įvykiai Europoje giliai sukrėtė visą pasaulį. Ne vienas taikos ir ramybės trokštąs stengiasi atspėti Vokietijos mįslę, tačiau sunku. Rudasis imperializmas veržiasi į visas puses, o paskiros valstybės pranyksta iš žemėlapio. Ir netgi atrodo, kad pasiekti laimėjimai nėra paskutiniai.

Savo didelę ofensyvą užsienio politikos srityje Hitleris pradėjo 1936 metais, kai buvo sudaryta vadinamoji Rymo — Berlyno ašis. Dvi kovojančios revoliucijos, itališkas fašizmas ir vokiškas hitlerizmas suėjo į glaudų bendradarbiavimą ir pradėjo naują laikotarpį ne tik tų dviejų tautų, bet visos Europos gyvenime. Ašis padalino Europą į du priešingus blokus, o prisijungus Japonijai, susidarė trikampis, kuris turi jau didesnius tikslus ir savo veikimu apima beveik visą pasaulį. To bendradarbiavimo vaisių ilgai nereikėjo laukti, nors naudojosi jais tik vienas ašies partneris. Pradžią davė Austrijos okupacija.

Tais pačiais metais padaryta Sudetų operacija pagilino ir taip jau didelę Vokietijos persvarą Europoje. Šiai Vokietijos ofensyvai Vakarų valstybės atsakė įtemptu ginklavimusi. Tačiau, kažin ar nepervėlu, nes Hitleris netrukus netikėtai okupavo Čekiją, gavęs tiek daug puikių čekų ginklų, fortifikacijų, ir dabar „Skodos" fabrikų dėka kažin ar Vokietija apsiginklavimo atžvilgiu nepralenkė Prancūzijos ir Anglijos.

Čekijos okupacija ir tariamai nepriklausoma Slovakija leido vokiečiams sukurti jų išsvajotą ir nuo 20 metų realizuojamą Mitteleuropą, kurios žemėlapis iš pagrindų pasikeitė. Lygiagrečiai pasikeitė ir ašies išvaizda ir dabar visiems paaiškėjo, kad ašis visą laiką tarnavo tik vieno partnerio, Vokietijos naudai. Ir iš tiesų. Italijos patarnavimai Vokietijai yra labai dideli, o jai pačiai kartais net labai skaudūs. Musolinis Austrijos anšliuso metu tylėjo, nors prieš keletą metų dar Dolfusui gyvam esant, sutraukęs Brenerio tarpukalnyje savo divizijas svajingai žiūrėjo į Austriją ir skelbė visam pasauliui, kad Austrija niekad nepraras savo nepriklausomybės, nes jis, Musolinis, budi tos nepriklausomybės sargyboje. Hitleris buvo mažiau svajingas ir pralenkė savo sąjungininką, o Musolinis pergyveno savo politinėje karieroje didelę tragediją. Tačiau tikėdamasis, kad ašis galėsianti patarnauti ir jo tikslams, stojo Hitlerio pusėn. Panašiai pasielgė ir Sudetų kampanijos metu, o vienoje savo kalbų pareiškė, kad Hitlerio reikalavimai yra visiškai pagrįsti, nes jis reikalauja tik vokiečių, o ne Čekoslovakijos respublikos. Tik tuo atžvilgiu galima būtų buvę priešintis Hitlerio planams. Bet po kelių mėnesių dar kartą skaudžiai apsivylė ir neprotestavo prieš Čekoslovakijos užgrobimą.

Kyla klausimas, o kada gi Musolinis gaus Berlyno pagelbą savo planams įvykdyti? Atsakant į šį klausimą tenka priminti, kad Vokietija daug padėjo Italijai abisinų karo metu, kai Italijai buvo paskelbtos ekonominės sankcijos. Šalia to Reichas daug pasitarnavo Italijai diplomatinėje kovoje. Juk Vokietijos spaudimo dėka pasitraukė iš anglų kabineto min. Edenas, Italijos priešas. Paskutiniuoju gi laiku padėjo Italijai kovoti Ispanijoje. Matome, kad patarnavimai nėra maži... Bet jie neišlygina Musolinio patarnavimų, ir Hitleris jaučia morališkai priverstas padėti savo sąjungininkui, o juo labiau, kad ašis nenustotų savo reikšmės ir neatitinkamu momentu nelūžtų. Dabartinėje Musolinio akcijoje, kokią jis pradėjo prieš Prancūziją, Hitleris, be abejo, padės savo draugui. Tačiau pagalba bus nedidelė, nes konfliktas, reikia tikėtis, bus išspręstas taikingu būdu, pripažįstant Italijai tam tikras teises Tunise, Sueze ir Džibuti.

Politinio gyvenimo svorio centro perkėlimas į Pietus nereiškia, kad Vokietija laikysis pasyviai. Priešingai, Vokietija ir toliau ves savo imperialistinę politiką, tačiau kuriais keliais ji eis, lieka dar mįslė. *Bd.*

Korespendencija

(*Feljetonas*)

Šiomis dienomis teko būti Puparaisčio kaime. Puparaistis — kaimas, kaip kaimas, nedidutis, pabalyje. Retai čia kas užklysta. Tik sekvestratorius kartais atsilanko. Net ir korespondencijose jis, rodos, nė karto nebuvo minėtas. Žodžiu, Sibiras, Kamčatka. Sužinojusi apie mano atvykimą, vakare atsilankė pas mane rinktinė Puparaisčio visuomenė, visa kaimo „grietinė". Pasikalbėti, pasišnekučiuoti, mintimis pasidalinti. Tuojau ir reikalų atsirado. Grynai visuomeniško pobūdžio reikalų. Būtent, reikėjo tuojau, neatidėliojant suteikti plačiajam pasauliui žinių apie puparaistiečių gyvenimą, kitaip tariant — parašyti korespondenciją. Jų prašomas, ėmiausi korespondencijos rašymo. Teiravausi, klausinėjau ir šio ir to: kiek karvės pieno duoda, vištos kiaušinių deda ir t. t.

— Parašyk tamsta puikią, gražią, tiesiog išimtino turinio korespondenciją, — kalba man piliečiai, — kad skaitytojai iš karto atkreiptų į ją dėmesį. Gali tamsta šį tą ir perdėti, pagražinti. Trupputis lakios vaizduotės, fantazijos nepakenks. Juk apie mus, iš viso, niekuomet nebuvo rašoma. Tegul sužino pasaulis ir apie Puparaistį

Parašiau Balsiai perskaičiau:

„Nors Puparaisčio kaimas korespondencijose niekuomet nebuvo minėtas, bet šio kaimo gyventojai yra kultūringi, susipratę. Kiekviena šeimyna prenumeruoja visus Vilniuje leidžiamus lietuvių laikraščius. Skaityti moka visi — nuo jauniausio iki seniausio. Žymi pažanga padaryta ir ūkio srityje. Vietos ūkininkai užaugina runkelius 12 kg. svorio, kopūstus 4 kg., svogūnus 0,5 kg. Jų vištos kuone kasdien sudeda po kiaušinį. Karvės kasdien duoda po 20 litrų pieno."

Baigęs skaityti, laukiu, kaip į tai atsilieps Puparaisčio visuomenė.

— Ir tai tamsta vadini, — atsiliepė visuomenė, — puikia, išimtina korespondencija? Juk bemaž visa tai, ką tamsta čia parašei, yra tiesa. O mes tamstą prašėme pavartoti truputį lakios vaizduotės, fantazijos, kad skaitytojai į mūsų korespondenciją iš karto atkreiptų dėmesį.

Nutilau, susigėdinau. Nedrąsiai mėginau gintis, aiškintis, kad tokios perdėtai parašytos korespondencijos nedėsiąs joks laikraštis.

— Dės ar nedės, tai visai kitas dalykas, bet jeigu mes tamstą prašome rašyti, tai ar sunku mums patarnauti?

Rašiau:

„Puparaisčio gyventojai kultūros atžvilgiu beveik prilygsta Danijos ir Olandijos ūkininkams. Jų karvės kasdien duoda po 30 litrų pieno. Vištos kasdien sudeda po du kiaušinius. Runkelius jie užaugina iki 40 kg. svorio, kopūstus 6 kg., svogūnus 1 kg. Kiekviena šeimyna prenumeruoja ne tik visus Vilniuje leidžiamus lietuvių laikraščius, bet po vieną kitą laikraštį ir iš užsienio išsirašo".

— Taip, šį kartą tamstai kiek geriau pavyko. Žymu ir lakios vaizduotės nuotrupos. Bet sprendžiant iš tamstos feljetonų, kuriuose prirašai nebūtų dalykų, iš adotos vežimą priskaldai, tai tamsta lakios vaizduotės, minties polėkio galėtumei daugiau turėti. Mėgink tamsta rašyti dar kartą.

Sunku žmonėms įtikti. Bet mėginau:

„Puparaisčio gyventojai žymiai kultūringesni už Danijos ir Olandijos ūkininkus. Keista, kodėl pasaulis iki šiol apie šį kaimą nieko nežinojo. Jų karvės kasdien duoda po 50 litrų pieno. Moterys karves melžia sulig naujausių mokslo reikalavimų. Kiekviena višta kasdien sudeda po tris kiaušinius. Kaimo laukuose runkeliai užauga iki 25 kg. svorio, kopūstai iki 15 kg., svogūnai iki 5 kg. Kaime žymi milžiniška pažanga visose gyvenimo srityse. Puparaistiečiai ateina į šį pasaulį jau su įgimtais gabumais, kuriuos jie paskui nepaprastai ištobulina. Kaimo piemenys eiles rašo, naktiganiai ne menkiau dainuoja už kai „kuriuos Vilniaus lietuvių chorus".

Laukiau pagyrimo.

Pakaks. Mes šią korespondenciją kiek pataisę, pagražinę, šį tą pridėję siųsime redakcijai. Tamsta, matyt, nieko geresnio mums jau nesugalvosi. Stinga tamstai lakios vaizduotės, platesnio minties polėkio. O su ta Danija, Olandija ir kiaušiniais, tai, iš tikro, kiek persūdyta.

P. K—čius

KORESPONDENCIJOS

Ašmenos apskr.

Dieveniškės. *Panaikinti lietuviški pamokslai.* Vietos klebonui kun. J. Januševičiui išvažiavus Kaunan, jo vietoje pasiliko klebonauti pradžios mokyklų prefektas kun. Zamen. Naujas klebonas nuo pirmojo šventadienio pakeitė bažnytinių pamaldų tvarką: *visai panaikino lietuvišką pamokslą*, dabar jis lietuviškai tik evangeliją paskaito.

Dieveniškių parapijos žmonių daugumą sudaro lietuviai, todėl buvo kam užreaguoti. Bet iki šiol nesusilaukta jokių teigiamų pasėkų. Kun. Zamen ir toliau lietuviams lietuviškai tik evangeliją paskaito.

Bet tikimasi, kad taip ilgiau nebus, nes lietuviai parapijiečiai šiomis dienomis nusiuntė tuo reikalu Vilniaus arkivyskupui prašymą.

— Kun. J. Januševičius prenumeravo ir gaudavo „Aidą". Jis ir dabar ateina. Kalbama, kad kun. Zamen jau yra pasakęs, kad „Aidas" į kleboniją nebūtų nešamas. Esą tegu nešios tuomet, kai sugrįž senas klebonas.

— Kovo 22 d. Dieveniškių valsčiaus sekvestratorius Sobota buvo nuvažiavęs sekvestruoti Rymašių, Lastaucikų ir Didžiulių sodžiuosna.

Už nesumokėtus mokesčius Rymašių sodžiuje sekvestratorius Sobota paėmė Prano Česulio paklodę ir eilutės medžiagą, Jono Žadaracko 5 sienas drobės, Juozo Buinausko sermėgą, Motiejaus Čiesulio žvangučius, Tomo Vasiliausko apsiaustą, Prano Ulicko pagalvį, ir Adomo Buinausko buvo paėmęs tik ką nuluptą karvės odą, bet paskui atidavė.

Lastaucikų sodžiuje Motiejaus Blažio paėmė du naminio darbo kilimus, Stasio Garliausko kailinius, Jono Kuklio žvangučius. Juozo Šapucko sermėgą ir švarką.

Didžiulių sodžiuje — Andriaus Kuklio paėmė kilimus, Jono Kuklio švarką, Petro Kuklio skepetą, Juozo Sabalio apsiaustą, Stasio Marazos du rietimus drobės, Bronio Kuklio du kilimus,, rankšluostį ir eilutės medžiagą, Antano Kuklio vieną kilimą, Adomo Kuklio du kilimu, Martyno Kuklio karvę (kitą dieną M. K. nuvežus sekvestratoriui kilimą ir apsiaustą, karvė jam buvo sugrąžinta), Jono Kuklio apsiaustą, Stasio Kuklio siūlus, Jurgio Kuklio du kilimus ir Motiejaus Kuklio 1,5 klg. siūlų.

Šiame sodžiuje beimant Martyno Kuklio karvę tarp jos savininko ir sekvestratoriaus talkininkų įvyko susirėmimas. Dabar vedamas tardymas.

Visus paimtus daiktus sekvestratorius nusivežė. Žmonės, kurie sukrapštė pinigų, kitą dieną juos išpirko. Kitų daiktai bus išstatyti licitacijai. *Vietinis.*

Suvalkų apskr.

Andriejavas. *Nepatenkinti valsčiaus tarybos rinkimais.* Kaip jau „Aide" buvo rašyta, Andriejavo valsčiaus tarybos rinkimai įvyko šių metų kovo mėn. 1 dieną. Per tuos rinkimus lietuviai išrinko atitinkamą savo kandidatų skaičių, būtent, iš viso 6 atstovus. Tiek pat išrinkta ir nelietuvių.

Pradžioje rinkimais buvo patenkinti ir vieni ir antri. Bet dabar atsirado žmonių, kuriems labai nepatinka, kad į tarybą yra išrinkta 6 lietuviai. Girdėti tie nepatenkinti žmonės jau yra nusiuntę apskrities storastai skundą ir paprašė, kad tuos rinkimus panaikintų ir paskirtų antrus rinkimus.

Lietuviai nenusimena. Jeigu būtų antrieji rinkimai, jie pasiryžę juose dalyvauti dar vieningiau ir tikisi išrinksią dar daugiau savo kandidatų.

Alvydis.

Švenčionių apskr.

Palūšė, Kaltinėnų valsč. *Užėmė parapijos namą* Dar vokiečių okupacijos metu Palūšėje buvo įsteigta lietuviška Švenčionių „Ryto" mokykla, kuri veikė beveik 17 metų. Paskutiniais savo gyvenimo metais mokykla buvo susilaukusi naujo, erdvaus ir patogaus namo. Vėliau švietimo valdžios sprendimu šis namas buvo pripažintas netinkamu ir mokykla buvo uždaryta.

Kurį laiką šiam namui pabuvus tuščiam, Švenčionių „Ryto" Draugija jį formaliai atidavė Palūšės parapijos bažnytiniams reikalams ir pavedė visiškai vietos klebono kun. P. Prunskio globai.

Prieš porą metų Švenčių „Ryto" Draugiją uždarius, valdinis kuratorius buvo mėginęs tą namą paimti savo žinion, bet patyręs, kad jis yra atiduotas Palūšės parapijos bažnytiniams reikalams, tolesnių žygių nedarė.

Praėjusių metų vasarą vietos valdinės mokyklos vedėjas M. Galatėlis ėmė daryti pastangas, kad tas „netinkamas" namas būtų atiduotas jo mokyklai. Tuo reikalu į Palūšę važinėjo Kaltinėnų vaitas, vaikštinėjo saltyšius, bet vis nieko nelaimėdavo. Visiems buvo aiškinama, nad namas, dokumentaliai yra perduotas vietos klebono globai ir yra naudojamas būtiniems parapijos reikalams: jame gyvena vargoninkas su šeima, daromi bažnytinių organizacijų susirinkimai, bažnytinio choro bandymai ir kt.

Pagaliau šių metų kovo 24 d. mokyt. M. Galatėlis taip padarė: pasikvietė į pagalbą savo švogerį, Kaltinėnų valsčiaus valdybos sekretorių, saltyšių M. Žebrauską, iš Meironių du kopistus ir, atėję į tą namą pas vargoninką A. Barauską, pasisakė atėję pasikalbėti šio namo reikalu. Vargoninkas A. B. išėjo apie tai pranešti klebonui. Kol vargoninkas su klebonu sugrįžo, „svečiai" jau buvo savo padarę: jie išnešė iš to namo salės visus svarbesnius daiktus: vargoninko fisharmoniją, siuvamąją mašiną ir ant sienos kabojusį kryžių. Užkalę lentomis vargoninko kambario duris, sugabeno buvusios „Ryto" mokyklos suolus ir tvarkėsi.

Prie šios „kompanijos" dar buvo prisidėjusi Anielė Bileišienė, kuri anksčiau buvo „Ryto" apmokama darbininkė, o dabar jos duktė gyvena Vilniuje lietuvių Birutės bendrabutyje.

Kun. P. Prunskis, negalėdamas fizine jėga reaguoti, parapijos namo „okupuotojus" padavė teisman.

Palūsietė.

KRONIKA

Buvo Klaipėdos kraštui skirtas vakaras

Kovo 30 dieną Vilniuje, Vytauto Didžiojo gimnazijos salėje įvyko Lietuvių Meno ir Literatūros Draugijos vakaras, skirtas Klaipėdos krašto praeičiai ir jos literatūrai pažinti.

Vakaro programą pradėjo šios Draugijos pirmininkas kun. dr. A. Viskantas, kuris savo įžanginėje kalboje suminėjo visai mūsų tautai kirstą skaudų smūgį — Klaipėdos krašto atplėšimą nuo jos natūralaus kamieno Lietuvos valstybės. Toliau inž. M. Kraužlys skaitė paskaitą, kurioje suminėjo Klaipėdos krašto (Mažosios Lietuvos) praeitį, jos per ištisus amžius vestas kovas, patirtas nelaimes, jos prisijungimą prie Lietuvos valstybės ir jos laimėjimus kultūros, o ypač spaudos ir literatūros srityse. Užbaigė taip pat suminėdams bas kutinių dienų skaudu Klaipėdos krašto gyvenimo įvykį — jo atplėšimą nuo Lietuvos valstybės.

Dėl šio skaudaus įvykio dar kalbėjo mgr. J. Maceika, stud. P. Balčius ir žurn. St. Šulija.

Vakaro dalyviai, išklausę paskaitos ir kalbų, priėmė tokią rezoliuciją:

„Lietuvių tautai skaudžią valandą, netekus Klaipėdos, Vilniaus krašto lietuviai linki nukentėjusiems klaipėdiečiams lietuviams ištvermės ir jungiasi su visa Lietuvos visuomene, ryždamiesi bendriems tautos žygiams".

Vakarui pasibaigus susirinkimo dalyviai sugiedojo tautos himną.

Dėl uždarytų lietuviškų draugijų

Dėl paskutinėmis dienomis lenkų spaudoje pasireiškusio Lietuvos Valstybei palankaus tono ir dėl kai kurių lenkų diplomatų pa rodytų ryškesnio pobūdžio gestų (Berlyne), mūsų visuomenėje pasklido gandai, kad tų visų reiškinių logiškoje išvadoje lenkų administracinė valdžia jau esanti leidusi veikti Vilniaus krašte prieš metus uždarytoms lietuvių organizacijoms. Nenorėdami mūsų visuomenės klaidinti, jaučiame pareigą pranešti, kad iki šiol dar tebėra uždarytos šios lietuvių organizacijos:

1) Tautinis Vilniaus Lietuvių Komitetas,

2) Vilniaus Lietuvių Labdarybės Draugija (ji dabar likvidavimo stadijoje),

3) Liet. Šv. Kazimiero Draugija jaunimui auklėti ir globoti,

4) Lietuvių Švietimo Draugija „Rytas" Vilniuje,

5) Lietuvių Švietimo Draugija „Rytas" Švenčionyse,

6) Lietuvių Ūkio Draugija,

7) Lietuvių Mokytojų Sąjunga,

8) Lietuvių Sporto Klubas.

Šias visas uždarytas lietuvių draugijas (išskyrus Tautinį Komitetą) dar valdo administracinės valdžios paskirti kuratoriai, o Liet. Labdarybės Draugiją—likvidatorius.

Vietoj uždarytos Lietuvių Mokslo Draugijos dabar yra įsteigta Lietuvių Mokslo Mylėtojų Draugija. Bet jai iki šiol senos Draugijos turtas dar neperduotas — vis dar tebevedamos dėl kuratorių padarytų skolų derybos ir tebetikrinamas šios Draugijos turtas.

Lietuvių Mokslo Mylėtojų Draugija gavo auką

Lietuvių Mokslo Mylėtojų Draugijos Valdyba gavo Šiaulių Mokytojų Seminarijos kursų atstovų siųstą Draugijos reikalams auką— 100 auksinų, už ką nuoširdžiai dėkoja.

Aukotojai, siųsdami šią auką, rašo Lietuvių Mokslo Mylėtojų Draugijai:

„Pernykščių ir šių dienų mūsų tautai pavojų akivaizdoje reikšdami savo pasiryžimą iš paskutinių jų ginti savo tautos reikalus, gi ypač atjaučiame keblią Lietuvių Mokslo Mylėtojų Dr jos, lietuvių tautos mokslo ir kultūros turtų saugotojos, padėtį ir siunčiame šią auką, kaip moralią užuojautą ir bent mažą materialią paramą. Tai mūsų surengtojo vakaro pajamų dalis, buvusi numatyta kitiems reikalams.

Kursų atstovai: *P. Navickaitė, A. Misiūnaitė, Vl. Krlpas.*

1939 m. III.27.

AUKOS

Šv. Mikalojaus parapijos „Caritas" skyriui Vilniuje neturtingiems Vilniaus lietuviams šelpti paaukojo:

P. p. S. Astaškaitė 1 a., R. Bagdonas drabužių, kun. E Basys 7 a., P. Balčius 2 a., kun. Pr. Bieliauskas 38 a., A. Bielinis 1 a. 40 sk., J Budėnas 30 sk., V. Budrevičius 8 a., V. Budzeikienė drabužių, M. Burokienė 3 a., A. Butrimienė 2 a., Kun. K. Čib ras 23 a., inž. M. Čibiras 5 a., Pr. Čenys 3 a, dr. St. Čepulis 2 a., S. Dobilas 1 a., M. Danilenkienė 50 sk., V. Dasys 2 a., P. Grybauskas 5 a., E. Horodničiūtė 2., Rutelė H. 4 a, inž. J. Jankauskas 3 a., V. Jezukevičius 30 sk., K. Juknevičienė 6 a. ir drabužių, O. Juškevičienė drabužių, O. Juškaitė 2 a., Č. Karalius 5 a.. P. Karosas 10 a., E. Karužaitė 2 a., J. Kasparavičius 1 a., J. Kazlauskaitė 2 a., O. Kazlauskaitė 1 a., Kisielienė 1 a., B. ir M. Kraužliai 4 a., kun. B. Krištopanis 4 a., K. Kriščiukaitis 8 a., A. Krutulis 3 a., Kvietinytė drabužių, dr. V. Legeika 20 a., J. Maceika drabužių, B. Macejauskaitė 1., E. ir R. Mackevičiai 5 a., A. Mačionis drabužių, J. Mališka 50 sk, E. ir V. Martinkėnai 2 a. ir drabužių, V. Martinkėnas 1 a., A. Matulionienė 2 a., Vl. Narbutas 20 a., NN iš Varšuvos 25 a., L. Palevičius 3., V. Paulavičius 20 sk., E. Paukštė 1 a. ir drabužių, dir. A. Petraitis 5 a., V. Petravičiūtė 3., Z. Prantkelevičius 1 a., kun. K. Pukėnas 2 a. 50 sk., A. Rastenytė 1 a., A. Rastenytės knygynas 5 a., A. Rejnharc 2 a., Z. ir K. Stašiai 40 a. ir drabužių, A. Skrebutėnaitė 1 a. 10 sk., kun. J. Stankevičius 1 a. ir drabužių, M. Stavaris 50 sk., A. Siduikienė 2 a., dr V Šėmis 5 a, dir M. Šikšnys 5 a., M. Šlapelienė 3 a., Špokienė 5 a., kun. V. Taškūnas 2 a., Udra 2 a., J. Uškevičius 5 a., S. Urbonavičius 2 a., B. Untulis 2 a., U. Valiulienė 2 a., F. Valteris 3 a., kun. N. Vaišutis 6 a., A. Vaišnius 1 a., J Vengrienė 18 a., kun. A. Viskantas 2 a., A. Žmuidzinas 3 a., M. Žmuidzinienė 10 a., V Žilėnas 2 a., M. Žukauskaitė 3 a., N.N. 10 a, N.N. 2 a., N.N. 5 a.

Visiems aukotojams „Caritas" skyriaus valdyba nuoširdžiai dėkoja.

Vilnius, 1939. III. 28 d.

Ginklų vajus Lietuvoje

Kasmet pavasarį Lietuvos valstybėje daromos ginklų fondui plačios rinkliavos. Krašto nepriklausomybės gynimo reikalams deda aukas įstaigos, organizacijos ir paskiri asmens. Šiemet, atsižvelgiant į laiko rimtumą, Lietuvos valstybėje aukos krašto gynimo reikalams renkamos platesniu mastu. Nuo kovo 30 iki balandžio 2 dienos visame krašte paskelbtas ginklų vajus— aukų rinkimo laikas.

Iš Kauno spaudos matyti, kad Lietuvos visuomenė į šį reikalą reaguoja labai jautriai ir jau yra sudėjusi žymią pinigų sumą.

KARAS ISPANIJOJE

Karo galas

Po Madrido pasidavimo pradėjo pasidavinėti nacionalistams ir kiti Ispanijos miestai: Valencija, Kartagena, Almerija, Gvadalahara ir kiti. Daug kur miestuose patys gyventojai sukilo ir, nacionalistų simpatikų vadovaujami, vyriausybininkų vadus suėmė arba išvijo. Kai kur atėmė iš bėgančių vadų išvežamus dokumentus ir turtą.

Vyriausieji respublikonų vadai su gen Miaha suspėjo iš Valenci jos lėktuvais išsinešti. Gen. Miaha nuvyko į Prancūzijos Maroką. Ten jis pareiškė: „Kai išvykome iš Ispanijos, visus frontus gynėjai metė, pasipriešinimas negalimas, karas jau pabaigtas".

Nacionalistai iš visur paleidžia politinius kalinius, kuriuos laikė vyriausybininkai. Viename Madride jų buvo apie 18 tūkstančių. Didelio rūpesčio kelia miestų aprūpinimas maistu, bet ir šis sunkumas šiaip taip įveikiamas.

Madride įsakyta visiems valdininkams per 15 dienų atvykti į karo teismą ir pranešti, ką jie veikė naminio karo metu Namų sargai ir seniausieji namų gyventojai turi pranešti tam teismui apie visas žudybes, kurios buvo padarytos karo metu tuose namuose. Nacionalistai, matyt, nedovanos tiems, kas karo metu žudė savo politinius priešus.

Rūpinamasi Klaipėdos krašto pabėgėliais

Dabar Kaune ir kituose Lietuvos miestuose registruojami Klaipėdos krašto pabėgėliai. Tai atliekа sudaryti tam tikri pabėgėliams šelpti komitetai. Iki kovo 31 dienos vien Kaune pabėgėlių užregistruota per 600 žmonių — jų tarpe beveik pusė su šeimomis.

Pabėgėlių tarpe nemaža yra ir žymių Klaipėdos krašto lietuvių veikėjų — Mažosios Lietuvos patriarkas Martynas Jankus, Klaipėdos krašto lietuviškų organizacijų sąjungos vadas Kybrancas, Klaipėdos Vytauto Didžiojo gimnazijos direktorius dr. Trukanas ir visa eilė kitų.

Pabėgėliams šelpti komitetas yra išleidęs Lietuvos visuomenei tokį atsišaukimą:

„Tūkstančiai Klaipėdos krašto lietuvių yra likę be pastogės ir darbo. Metais sukurti namų židiniai, pamiltas lietuviško pajūrio įstaigos darbas — visa tai staiga yra jiems išnykę, ir daugelis yra atsidūrę didžiausiame skurde.

Lietuvai kiekvienas lietuvis yra brangus, o ypatingai tie tur būti brangūs, kurie ne visados palankiose sąlygose dirbo mūsų seno pajūrio atstatymo ir įsitvirtinimo darbą. Dabar ne iš savos valios Lietuvos gilumon grįždami, jie ateina didelėje tautinėje kovoje įgrūdinti.

Visi gyvenam nelengvą metą, pilną rimtų rūpesčių, bet turime susispausti, kiekvienas atverti širdį nukentėjusiajam pajūrio lietuviui. Vieni mes galime padėti, sumažinę savo velykines išlaidas, ir bent jų pusę paskyrę gražios šalpos reikalui, kiti aukoję kokį atliekamą drabužį ar daiktą. Tuo būdu ir jiems, ir mums patiems Velykos bus malonesnės ir viltingesnės. Kiti vėl turime susispausti darbe ir duoti galimybės mūsų atvykusiems broliams atsistoti greta mūsų. Mūsų įmonės prašomos pirmoje eilėje susirūpinti ir kiekvieną kiek tik gali priimti juos į savo darbo barą.

Juo nuoširdžiau ir greičiau mes klaipėdiškiams nukentėjusiems padėsime, tuo greičiau sušvelnės gilios žaizdos skausmas. Gaji ir stipri tauta turi parodyti, kad ji moka apgydyti visus savo negalavimus. Mūsų tauta kiekvienoje audroje turi pasireikšti sveika ir kiekvieno lietuvio patric tiškumu ir pasiryžimu nejveikiama".

Norima sudaryti lietuvių patriotinis frontas

Kauno spauda rašo, kad dabar Lietuvoje norima sudaryti lietuvių patriotinis frontas, kuriame svarbų vaidmenį vaidintų šauliai ir buvę kariuomenės savanoriai. Frontas žymiai pakeistų dabartinę Lietuvos organizacijų struktūrą.

Tuo reikalu Lietuvos Kariuomenės Kūrėjų Savanorių Sąjunga jau yra paskelbusi spaudoje atsišaukimą. Jame minimas šio laiko rimtumas ir toliau sakoma šitaip:

„Lietuvos žmonės! Į mus žiūri mūsų brangios tėvynės ateitis! Susiburkime draugėn! Užmirškime visokius nesutarimus bei nuomonių skirtumus ir vieni kitus paremdami ir papildydami, tučtuojau imkime organizuoti lietuviškąjį patriotinį frontą, kuris visa tautos galia pasipriešins Lietuvos nedraugų pasikėsinimams į mūsų Laisvę!

Kariai ir šauliai! Savanoriai kūrėjai jums pažįstami. Mes eisime drauge su jumis! Tad ir sunkiau siomis aplinkybėmis nepadėkite ginklų, nes kol ginklas rankose, tol esame tikri, kad apginsime savo brangiausią turtą — Laisvę arba žūsime, kaip garbingiems žmonėms pridera! O kas drįs per mūsų lavonus peržengti, tas turi pajusti tokių savo veiksmų kainą! Jei kausimės dėl savo Laisvės, įvertins mus kultūringos tautos ir doroji žmonija ateis mums pagalbon.

Žinokime, kad ir tie, kurie kėsintųsi į mūsų Laisvę, nebus jau taip tikri dėl savo rytojaus, nes ne mes vieni dėl tokių įnorių susirūpinę ir kenčiame...

Gėdos nepakęsime! Prakeiktų mus mūsų palikuonys, jei mes neparodytume, kad daugiau, nei savo gyvybę, branginame mūsų Tėvynės Laisvę. Visomis jėgomis turime gintis! Daugiau nė pėdos lietuviškos žemės be kovos!

Žmonijai yra buvę tamsių laikų, tačiau grynasis žmoniškumas laimėdavo. Turėkime didžią viltį, kad gerosios žmonijos galios vėl visu kilnumu pasireikš, ir mūsų Tautai prašvis skaidresnis rytojus".

ČEKO-SLOVAKIJOS TAUTINIS KOMITETAS

Čekiją okupavus, nemažą žymių Čeko-Slovakijos valstybės vyrų turėjo bėgti į užsienį. Didesnė dalis apsigyveno Prancūzijoje ir Anglijoje, o kai kurie nuvyko į Jungtines Amerikos Valstybes, kur gyvena buvęs Čeko-Slovakijos prezidentas Benešas.

Kaip jau „Aide" buvo rašyta, Amerikoje yra suorganizuotas Čeko-Slovakijos Tautinis Komitetas, priešakyje su prezidentu Benešu. Prie to Komiteto priklauso ne tik čekai, bet ir slovakai, kurie yra įsitikinę, kad Slovakų tauta gali susilaukti šviesesnio rytojaus tik sudarydami vieną valstybę su čekais.

Dabar dalis buvusių Čeko-Slovakijos pasiuntinių kitose valstybėse taip pat išvyko į Ameriką, kur prisidės prie minėto Komiteto ir pradės veikimą. Galimas dalykas, kad Čeko-Slovakijos Tautinis Komitetas bus vienintelė atstovybė visų čekų ir slovakų, kurie nepripažįsta vokiečių okupacijos.

Vengrai su slovakais negali susikalbėti

Kaip žinia, praėjusią savaitę vengrų kariuomenė užėmė didelius Slovakijos žemės plotus. Ryšium su tuo įvykio tarp vengrų ir slovakų kruvini susirėmimai. Vengrai iki šiol iš užimtos Slovakijos dalies neišėjo.

Po kelių dienų Budapešte buvo pradėtos derybos, bet kol kas vengrai su slovakais dar negali susitarti. Vengrai nenori išeiti iš užimtų žemės plotų ir reikalauja pripažinti tokią sieną, kokią jie pasiūlys.

Slovakai iš savo pusės parei kalavo Vengrijos dalies. Šį pasiūlymą vengrai atmetė be jokių diskusijų ir tuo būdu nežinia kada ir kaip baigsis vedamos Budapešte derybos.

Nesisekant deryboms, spaudoje buvo pasirodžiusi žinia, kad slovakai galį paprašyti pas vokiečius dar didesnės „globos", nors ir dabar Slovakija yra visiškoje vokiečių žinioje.

Įvairu-įdomu

Kai 10 gyventojų testinga iki 1.000

Po Čeko-Slovakijos apkarpymo tik už kelių kilometrų nuo sienos atsidūrusiame Pietų Čekijos miestelyje Tešice yra 990 gyv. Miestelio valdyba, apsižiūrėjusi, kad tik 10 gyventojų testinga iki tūkstančio, nutarė kuo greičiausiai pasiekti visą „tūkstantinę". Valdyba buvo išleidusi net specialų at sišaukimą į jaunavedžius ir dar jaunas poras, žadėdama duosniai apdovanoti tūkstantinį savo miesto gyventoją ir ne tik suruošti puikias jo krikštynas, bet ir visam miesteliui vaišes.

Lėktuvai prieš peles

Rusijos vyriausybė pasirūpino plačiai panaudoti lėktuvus ūkio darbams. Lėktuvai dažnai pasės iš oro nuodingų priemonių naikinti moskitams maliarijos ligos platintojams. Šiais metais pirmą kartą bus išmėginti lėktuvai naikinti laukų pelėms ir kitiems graužikams. Be to, bus bandoma tręšti laukus dirbtinėmis trąšomis. Bus sudarytos tam tikros ūkio darbų oro susisiekimo linijos.

Anglės ilgiau gyvena

Anglijoje priskaitoma apie 150 žmonių, pasiekusių 100 metų amžių. Jų tarpe moterų yra tris kartus daugiau negu vyrų.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59. Administracija priima nuo 9 iki 13 ir nuo 16 iki 18

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Užsienyje dvigubai. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Wydawca-Leidėjas **Liudvikas Cicėnas**. Drukarnia-Spaustuvė „RUCH" Wilno, Tatarska 6. Telef. 21-83. Redaktor-Redaktorius **Vincas Budrevičius**